

**Тема уроку: «Безсмертна лише чистота серця».
«Енеїда» Вергілія та «Енеїда» І.П. Котляревського.
Компаративний аналіз творів**

Мета: шляхом порівняльного аналізу творів з'ясувати систему життєвих цінностей у прочитаних творах;

продовжувати роботу над художньою деталлю, виявленням авторської позиції;

розвивати у школярів уміння висловлювати власну думку, брати участь в обговоренні проблемних питань;

розвивати вміння глибоко розуміти мотиви вчинків героїв, їх навички, зіставляти, аналізувати тексти, знаходити спільне та відмінне;

розвивати образне мислення, фантазію, уяву;

виховувати любов до українського слова, прагнення боротися з людськими вадами;

сприяти вихованню морально – етичних норм людської поведінки, національної гордості, патріотизму і поваги до інших культур.

Тип уроку: урок компаративного аналізу творів.

Обладнання: портрети Вергілія та І.П.Котляревського, ілюстрації до творів, картки, мультимедійна презентація.

Є книжки, які треба прочитати,
є такі, котрі найкраще проковтнути, і лише
деякі варто розжувати і перетравити
Ф. Бекон

Перебіг уроку

I. Організаційний момент.

II. Мотивація навчальної діяльності.

Учитель української літератури

У літературі кожного народу, серед її великих творців є поети, імена яких оповиті невмирущою славою і любов'ю. Саме сьогодні мова піде про людей, які були і є щедро наділені людською шаную, величчю, славою й любов'ю. Це - Вергілій (римський поет) і І.Котляревський (український письменник) та їх твір «Енеїда».

Учениця читає вірш М.Зерова "Вергілій" (слайд)

Мужик із Мантуї, повільний і смаглявий,
З дитинства ніжного колисаний селом,
Звеличив кий, і плуг, і мідяний шолом,
І знявся до вершин нечуваної слави,

Бо крізь огонь і дим усобиці іржавий
Побачив кращий вік і проспівав псалом,
Як спочиває світ під цезарським орлом
У лагіднім ярмі безсмертної держави,

Той час минув — і Рим, і цезарів діла
Рука історії до трун поволокла,
Де сплять усіх часів ілюзії й корони.

Та він живе, і дзвін його гучних поем
Донині сниться нам риданнями Дідони,
Бряжчанням панцирів і сплесками трирем.

Учитель зарубіжної літератури. (слайд)

Цей сонет Микола Зеров написав у 1933 році, коли сталінська імперія, у якій він жив, нищила селянство, влаштовуючи штучні голодомори. Зловісна іронія долі: ті самі селянські ідеали, за звеличення яких Вергілій «знісся до вершин нечуваної слави», призвели Миколу Зерова до концтабору на Соловках. І саме там поет здійснив повний переклад «Енеїди» Вергілія, з якого, на жаль, вціліли лише уривки.

III. Повідомлення теми, мети уроку.

Учитель української літератури.

Сьогодні будемо працювати не з одним твором, як це зазвичай, і навіть не з кількома творами одного письменника. Ми будемо порівнювати, досліджувати дві «Енеїди» двох авторів: українського – І.П.Котляревського й римського - Вергілія .

(слайд)

Тема сьогоднішнього уроку звучить так: «Безсмертна лише чистота серця». «Енеїда» Вергілія та «Енеїда» І.П. Котляревського. Компаративний аналіз творів.

Запишіть у зошит тему уроку.

А епіграфом до нашого заняття будуть слова англійського філософа Френсіса Бекона (прочитати епіграф), але до них ми повернемось дещо пізніше.

За допомогою компаративного методу ми доведемо, що український письменник І.П.Котляревський, добре володіючи чудовою українською мовою, зумів завоювати невмирущу славу собі й своїй «Енеїді».

- Заглянемо у **словникове бюро** . (слайд)

Який метод називається компаративним, що таке компаративістика ?

Компаративістика (лат.) – порівняльне вивчення національних літератур, процесів їх взаємозв'язку , взаємодії , взаємовпливів на основі порівняльно – історичного підходу (методу) .

- Запишіть у зошити визначення.

Учитель української літератури. Цей урок повинен допомогти вам краще зрозуміти й засвоїти «Енеїду» Котляревського, яку ми вивчили за програмою; також досліджувати, зіставляти, виразно читати й аналізувати твори Вергілія й І. Котляревського.

До уроку ви готувалися заздалегідь. Ви одержали завдання повторити зміст обох «Енеїд», і відомості з теорії літератури. Працювати будемо в групах та колективно .

IV. Усвідомлення нового матеріалу в процесі практичної діяльності.

Учитель української літератури. Щоб успішною була наша сьогоднішня робота, пригадаємо відомості з теорії літератури.

- 1) До якого жанру належить «Енеїда» І.П. Котляревського? (**Епічна бурлескно - травестійна поема.**)
- 2) Який твір називається поемою ?
(**Поема** (від грец. ποίημα — твір) — ліричний, епічний, ліро-епічний твір, переважно віршований, у якому зображені значні події і яскраві характери.).)
- 3) Що характерно для ліро - епосу ?

(Наявність сюжету, змалювання вчинків персонажів, віршована мова)

4) Що означає слово «бурлеск»?

(Бурлеск (від італійської –жарт) – один із засобів сміху, комічний ефект якого досягається підміною високого стилю низьким і навпаки низького високим.)

5) Що означає слово «травестія» ?

(Травестія (від латинського ”переодягати”) – один із різновидів гумору, коли герої наділяються рисами людей іншої епохи чи перевдягається в інший одяг, переносяться в інші історичні умови або інший побут).

Бачу, матеріалом з теорії літератури ви володієте добре. Молодці.

А чи сподобалися вам твори, які ми сьогодні аналізуватимемо? (Так.) Чому?

Учитель зарубіжної літератури

Діти, перш ніж ви почнете порівнювати ці два твори, шукати спільне й відмінне в «Енеїдах», передусім надамо слово їх авторам. А ви, учні, можете взяти інтерв'ю у письменників, які сьогодні в нас у гостях, задати їм запитання, які вас цікавлять, але не забувайте правил ввічливості при спілкуванні, можете використовувати подані вирази **(Слайд)**

Вітаю Вас...

Шановний....

Дозвольте поставити Вам запитання....

Прощу Вас задовольнити мою цікавість...

Пробачте за надмірну цікавість...

Дякую за відповідь....

Я вдячний Вам...

1. Розповідь Вергілія про себе. Запитання учнів.

2. Дев'ятикласники беруть інтерв'ю в Котляревського–актора.

Учитель зарубіжної літератури. Дякуємо за цікаву розповідь і запрошуємо вас бути присутніми на нашому уроці.

Учитель української літератури. Пригадаємо зміст «Енеїди» за допомогою гри «Пан або пропав». (Конкурс на швидкість). Правила гри: запитання дається для всіх груп, а право на відповідь отримує та група, яка першою підніме сигнальну картку.

1. Чому Іван Котляревський обрав для своєї творчості саме «Енеїду» Вергілія?

(У XVIII столітті найпопулярнішим поетом був Вергілій. У Києво-Могилянській академії, колегіях, братських школах, семінарах, гімназіях його «Енеїду» читали в оригіналі, перекладали, використовували на уроках поезики. Молодий Котляревський читав Вергілія, перед його очима поставали картини вільного життя запорожців. Погляд у минуле був потрібен йому, щоб правильно осмислити сучасне)

2. Чому Котляревський вирішив писати поему?

Котляревський вирішив показати перед усім світом героїчну історію України, оспівати його високу душу, щире серце, світлий розум. Ці заповітні думи й мрії можна було донести своїм країнам тільки їхнім словом,

їхньою багатою, барвистою, мелодійною і водночас гострою та дотепною мовою.

У. З.Л.

3.Який міф поклав Вергілій в основу поеми? Хто стежив за його роботою?

4. Кому з державотворців Вергілій читав незакінчені книги поеми?

5. Що зашкодило Вергілію надрукувати поему?

6. Яка була остання авторська воля?

УУЛ

7. Чи була надрукована "Енеїда" І.П. Котляревського за його життя?

УУЛ У цьому році виповнилося 220 років з дня як вийшло перше видання твору "Енеїда" Котляревського.

8. Скільки слів було вміщено у словнику , який додавався до «Енеїди»? (1547).

9. Віршовий розмір «Енеїди» Котляревського ? (Ямб).

Учитель української літератури. Ми переходимо до основної роботи – дослідницької, яку будемо проводити в групах, кожна сформована група отримає завдання, яке повинна зробити протягом п'яти хвилин.

Робота в групах

Історики

Історія створення двох «Енеїд» (Додаток 2).

Літературознавці

Порівняти зміст двох «Енеїд»: сюжет, проблематика, основна думка . Скласти таблицю (Додаток 3).

Дослідники

Порівняти образи героїв «Енеїд». Вписати в кола Венна спільні та відмінні риси Енея. (Додаток 4).

Мовознавці

Визначити стиль «Енеїд», специфічні ознаки поем. Виписати афоризми з цих творів. (Додаток 5).

Учитель української літератури.

Виникнення поем Вергілія і Котляревського вам бачиться як закономірне явище чи як випадкове ? На це запитання підготували дослідження учні першої групи.

Виступ керівника групи «Історики»

Учитель української літератури .

З пройденого етапу роботи на уроці робимо висновок, що за змістом, сюжетом твори подібні. Та чи можна провести чіткі паралелі між цими поемами? Відповідь на це запитання нам покаже чергове дослідження другої групи .

Виступ керівника групи «Літературознавці»

Учитель української літератури.

На нас чекає чергове дослідження, у якому ми побачимо, що спільного, а що відмінного в персонажах двох «Енеїд».

Виступ керівника групи «Дослідники»

Учитель української літератури.

Продовжте думку (слайд)

- Український письменник не пішов сліпо за Вергілієм, а(створив цілком самобутній,

оригінальний твір, сповнений колориту, суто народного гумору).

- Якщо Вергілій Енея ... (возвеличує), то Котляревський ... (подає його у розвитку: від безтурботного гульвіси у перших частинах – до хороброго отамана й дипломата, дбайливого командира, що, наче батько піклується про своїх воїнів.
- * **Учитель зарубіжної літератури** Чи можна вважати Енея головним героєм поеми «Енеїда» Вергілія? (Ні. Виходячи з провідної думки поеми (звеличення Риму) головним героєм є не Еней, а римський народ, хоча й Еней є ідеальним римлянином.

Учитель української літератури.

А зараз ми вам пропонуємо переглянути уривок із українського анімаційного фільму за мотивами однойменної поеми І.П. Котляревського «Енеїда», створеного у 1991 році режисером В. Дахно.

Перегляд уривку з мультфільму "Енеїда".

Учитель української літератури.

Наша дослідницька робота підходить до логічного завершення. Тож переходимо до останнього етапу уроку.

Група «Мовознавці» досліджувала мову "Енеїд", специфічні ознаки поем, виписала афоризми з творів.

Виступ керівника групи «Мовознавці»

Висновок учителя української літератури про дослідницьку роботу в групах.

«Енеїда» І.П. Котляревського з'явилася в епоху, коли історичні умови поставили під знак питання існування не лише української мови, а й усієї української культури та й України загалом. На питання: «Бути чи не бути українському народові?», який на той час перетворився на

«малоросійське дворянство й кріпаків» «Енеїда»
Котляревського відповіла: «Бути!»

Робота з епіграфом. Учитель української літератури
Прочитайте епіграф. Поясніть, як ви розумієте ці слова?

Учитель зарубіжної літератури Що вирізняє твори Вергілія та Котляревського й споріднює їх та їхніх авторів? (Гідність та достоїнство, патріотизм і націоналізм. В обох поемах значну роль відіграють автори, які з своїх позицій оцінюють події. Це можна побачити в описах героїв)

V. Підсумок уроку.

Усна рефлексія «Не повтори мене» (слайд)

1. Вергілій – ...
2. Котляревський – ...
3. Мені здалося дивом ...
4. Мене вразили ...
(Низ і Евріал - найбільше цінують чоловічу дружбу, бережуть лицарську честь, люблять Батьківщину, зневажають смерть)
5. Для мене було несподіваним ...
6. Вергілій уявляється мені ...
7. Котляревського турбувала проблема...
8. Вергілій наслідував у своїй «Енеїді» ...
9. Я дізнався ...
10. Я зрозумів ...
11. Я навчився...
12. Невмирущість твору Котляревського в ...
(зв'язок минулого й сучасного, пророчі ідеї)

VI. Оцінювання.

VII. Заключне слово вчителя. (Слайд) Ви переконалися, що українська «Енеїда» яскрава, життєва, повчальна,

актуальна. І все це тому, що написана багатою, чудовою, яскравою мовою – нашою українською. «З «Енеїди» судилось народитись такому, що зросло із нашою долею навіки, чого не мусимо забути, чого не занепасть ні панський егоїзм, ні господарня політика: народилась українська література».(П.Куліш).

Мова – духовний скарб нації. Це не просто засіб людського спілкування, це те, що живе в наших серцях. Шануйте і любіть рідну мову, піклуйтеся про неї, захищайте, розкривайте для себе її велич й могутню силу. Збережіть її в усій чудовій красі для себе й наступних поколінь!

VII. Завдання додому . (слайд)

1. Написати твір- мініатюру: « Чому поему «Енеїда» я читатиму ще раз ?»
2. Написати тези до статті «Значення творчості І.Котляревського в історії української, європейської, світової літератури».

VIII. Поетична хвилинка (слайд)

Виразне читання напам 'ять. І.Франко "Котляревський"
Додаток 1

Про Вергілія

Я , славнозвісний римський поет Вергілій Публій Марон, поет епохи Октавіана Августа. Народився 15 жовтня 70 р. до н.е. біля Мантуї в селищі Анди. Моїй матері наснилося неначебто вона народила лаврову гілку, що, торкнувшись землі, відразу пустила корені й виросла в зріле дерево з безліччю різних плодів і квітів.

Я отримав гарну освіту: навчався в Кремоні, а потім у Мілані. Коли мені було 19 років, я поїхав до Риму навчатися риториці – необхідної для кар'єри. Хоч я прагнув стати адвокатом, природна сором'язливість визначила мене як поета . Я був великого зросту, міцної

статури, на обличчя смагливий, скидався на селянина, але здоров'я було слабке. На 52 році життя я пішов у велику подорож до Греції, щоб наступні 3 роки займатися поемою «Енеїда». Прибув до Афін, зустрівся з Октавіаном Августом і вирішив з ним вернутися до Італії. Та серйозно занедужав.

20 вересня 19 року до нашої ери помер. Видав мою поему Октавіан Август.

Про І.П. Котляревського

Я, Іван Петрович Котляревський, народився в Полтаві 9 вересня 1769 року в сім'ї канцеляриста. Початкову освіту отримував у дяка. Замолоду вчителював по панських маєтках і був закоханий в одну свою ученицю, Марію. Батько її до мене ставився добре, але Марія вже була обіцяна іншому. Мені на це натякнули і я негайно покинув той маєток і цивільне життя, і пішов в армію. Став кадетом Сіверського карабінерського полку. Учинок мій цілком донкіхотський: сісти на коня й залишитися гордим сумним лицарем, вірним своєму коханню. Я потім так і не одружився. А мундир, можливо, нагадував мені про обітницю самого лицарства. «Дон Кіхот» Сервантеса був, до речі, у моїй бібліотеці серед античних і нових книжок. Видати «Енеїду» я так і не зміг: просив 2000 карбованців, а московські видавці не давали й половини. Майором у відставці мав пенсію 500 карбованців на рік. «Енеїди» присвятив понад чверть століття. Віддав 25 років службі на посаді наглядача(директора) дому виховання дітей бідних дворян у Полтаві. За це, власне, і одержав від царя чин майора.

Додаток 2

Історія створення поеми Вергілія "Енеїда"

Перша згадка про можливість написання "Енеїди" є у творі "Георгіки".

"Енеїду" автор писав з 30 до 19 рр. до н.е.

З метою зібрання достовірного матеріалу автор вирушив у подорож до Греції та Малої Азії, де починалася дія поеми, але тяжка хвороба його повернула до Італії.

Твір писався спочатку прозою, а потім опрацьовувався віршованою мовою.

Вергілій як офіційний поет Римської імперії виконав роботу на замовлення Октавіана Августа.

У "Енеїді" автор продовжив традиції Гомерівського епосу.

Історія створення "Енеїди" І.П.Котляревського

Котляревський розпочав свою літературну діяльність з травестування першотвору.

Оскільки авторитет Вергілія у XVIII столітті всіляко підносився в навчальних закладах, послідовники повинні були не тільки ґрунтовно вивчати твір, а й наслідувати римського поета у власних віршованих вправах.

Невідомо, коли й де виникла в письменника думка про написання поеми. У листі від 27 грудня 1821 року Ш. Котляревський записав: "Я над малороссийской "Энеидой" 26 лет баюшки баю".

Перші три частини надруковані в 1798 р. без відома автора, у 1808 році вийшло друге видання й знову без відома автора, 1809 р. автор сам видає "Енеїду», дописавши IV частину, в 1822 р. в ж. "Соревнователь" був уміщений уривок з V частини "Енеїди", тут же повідомлялось, що письменник закінчив свій твір; остаточне завершення поеми припадає на 1825-1826 рр., а перше повне видання здійснене в Харкові в 1842 р. славістом Ізмаїлом Срезневським, коли автора вже не було в живих.

Додаток 3

<u>«Енеїда» Вергілія</u>	<u>«Енеїда» І.Котляревського</u>
<i>Робота над твором</i> Вергілій писав на замовлення і під наглядом Октавіана Августа. Спочатку писав прозою, а потім опрацював віршований варіант.	<i>Робота над твором</i> І.П. Котляревський не підлягав нагляду. Одразу писав у віршованій формі.
<i>Сюжет</i> 12 книг – 9996 віршів : 1-6 книги – розповідь про мандрі Енея ; 7-12 книги - опис боїв в Італії .	<i>Сюжет</i> Сюжет майже такий самий, як у Вергілієвої «Енеїди». Зав'язка: подорож Енея з троянцями в пошуках Італії. Кульмінація: двобій Енея з Турном. Розв'язка: перемога Енея над Турном. Складається з 6 частин.
<i>Основна думка</i> Це героїчна поема. Вергілій прославляє римську владу, імператорський рід .	<i>Основна думка</i> Це бурлескно – травестійна поема. Засобом сміху Котляревський викриває й засуджує негативні соціальні явища суспільства кінця XVIII-початку XIX століття.
<i>Проблематика</i> Показ Риму як ідеалу імперії.	<i>Проблематика</i> Соціальна нерівність; патріотизм народних мас; виховання майбутнього покоління; дружба і ворожість; любов і ненависть

	людяність і моральна нікчемність.

Додаток 4

Образна система

1. У Вергілія верховний бог Олімпу Зевс є уособленням найвищої влади, його бояться не лише люди, а й небожителі, а кожне слово Зевса сприймається як закон й обговоренню не підлягає, а у Котляревського Зевс виведений патріархом великої родини, в якій майже не має авторитету, бо зловживає спиртним.

У Котляревського:

Зевес тогді кружав сивуху

І оселедцем заїдав;

Він, сьому випивши восьмуху,

Послідки з кварти виливав,

або:

В се врем'я Юпітер, підпивши,

З нудьги до жінки підмоцавсь,

І морду на плече склонивши,

Як блазень, чмокавсь та лизавсь;

*Щоб більше ж угодить коханці,
Сказав: «Дивися, як троянці
Од Турна врозтіч всі летять,
Венера нас перед тобою:
Од неї краща ти собою,
До тебе лапки всі мостять*

Порівняймо у Вергілія:

*Слухайте пильно й слова мої ці добре затямте.
Отже, тому, що авзонців і тевкрів в союз не злучити
Й вашій незгоді не видно кінця, хай вже так і
лишиться,
Доля у кого яка і які сподівання;
І чи то буде рутул, чи троянець - однаково буде.
Чи то в облозі є табір, бо доля щастить італійцям,
Чи ошукались троянці, оракулів зле зрозуміли.
Не без вини і рутули: жне кожний хай те, що посіяв.
Лихо чи щастя, Юпітер для всіх є царем справедливим.
Доля хай вирішить.*

2. Венера у **Вергілія** виступає еталоном краси, богинею кохання та з'являється виключно у образі вродливої дівчини. У **І. Котляревського** Венера не лише набирає рис повії, а й до певної міри асоціюється навіть з Катериною II, яка надто вільно поводитися у товаристві військових .

У Котляревського:

*Венера молодиця сміла,
Бо все з воєнними жила,
І бите з ними м'ясо їла,
І по трактирах пуши пила;
Частенько на соломі спала,
В шинелі сірій щеголяла,*

Походом на візку трясась...

або:

**Венера по-драгунськи сміло
К Зевесу в витяжку іде.**

Порівняймо у Вергілія:

*Як переходив він гай, перейшла йому мати дорогу;
Так виглядала з лиця і одіння, так зброю тримала,
Нібито дівчина з Спарти або Гарпаліка фракійська,
Що в перегони із Гебром швидким виступає на конях.
Так, як це роблять мисливці, повісила лук через плечі
Зручний і коси на вітер пустила.*

3. В «Енеїді» **Вергілія** Юнона постає водночас дружиною і сестрою Зевса, опікункою вірності у шлюбі, хранителькою і берегинею немовлят. Лише в окремих епізодах проявляється її ревність до непогамовного Зевса, але гнів у такому випадку переноситься на об'єкт його флірту.

У **Котляревського** ж ця богиня виступає скандалісткою, вічно невдоволеною бабою, тому й не дивна ї стосовно неї він вживає аж такий опис зовнішності та вчинків:

*Но зла Юнона, суча дочка,
Розкудкудакалась, як квочка, -
Енея не любила - страх;
Давно уже вона хотіла,
Його щоб душка полетіла
К чортам і щоб і дух не пах*

4. Порівняймо опис Лавінії у Вергілія та Котляревського. **Вергілій** підкреслив красу дочки Латина, коли вона приносить жертву богам, почуття високі, чисті. У **Котляревського** Лавісія виступає звичайною здоровою вродливою дівкою. Далі

український пародист акцентує на легковажності й надмірнім захопленні модою.

Вергілій

*Коли ж на самім вівтарі запалала
Чиста соснина пахуча й Лавінія - діва стояла
Поруч із батьком, здавалось (ой леле!), що довге волосся
Стало палати і одіж усю охопило тріскуче
Полум'я, вмить зайнялися і коси, й пов'язка перлинна
В димі й жовтавому світлі повита, вона розсівала
Бризки Вулкана по цілому дому. Усе це здавалось
Дивним із вигляду й надто жахливим. Усі гомоніли.
Що надзвичайна й преславная доля на неї чекає,
Та для народу велику війну ці ознаки ворожать*

Котляревський

*Латин дочку мав чепуруху,
Проворну, гарну і моргуху,
Одна у нього і була ...
Дородна, росла і красива,
Пристапна, добра, не спесива,
Гнучка, юрлива, молода;
Хоть хто на неї ненароком
Закине молодецьким оком,
То так її і вподоба.*

*Дочка Лавися-чепуруха
В німецькій фуркальці була,
Вертілась, як в окропі муха,
В верцадло очі все п'яла.
А мати смерть ся бусурменська
Як до Лавінії дійшла,
То крикнула «уви!» з-письменська,
По хаті гедзатись пішла.
Одежу всю цвітну порвала,*

*А чорну к цері прибирала,
Мов галка, нарядилась вмах;
В маленьке дзеркальце дивилась,
Кривитись жалібно училась
І мило хлипати в сльозах.*

Додаток 5

Мова «Енеїд».

У Вергілія віршована мова з елементами прози, віршований розмір - гекзаметр, а у Котляревського – віршована, віршований розмір – ямб.

«Енеїда» Вергілія написана урочистою мовою. Автор використовує епітети: Еней благочестивий, побожний.

«Енеїда» Котляревського – простою народною мовою, в основу якої покладено полтавський діалект. Автор використав багато художніх засобів:

-синоніми: «думали-гадали», «туга-печаль», «їсти-пити»;

-епітети: «уста коральні», «рученькі біленькі», «буйні голови», «доля зла».

Порівняння — несподівані, зіставлення — іскристі.

Якщо у Вергілія морський бог Нептун величне проноситься в колісниці, то у Котляревського він «миттю осідлавши рака, схвативсь на його, як бурлака, і вирвав з моря, як карась».

Еней прибіг увесь упрілий, «мов з торгу в школу курохват»; «Еней з Дідоною возились, як з оселедцем сірій кіт»; жіночі «грішні душі» кричать у пеклі, «після куті мов на живіт».

Лайлива лексика: гульвіса, бахур, розбишака, зубоскалка, волоцюга.

Афоризми

Вергілій

- Не загоїться рана в серці
- Немає ніякого порятунку у війні
- Перекувати мечі на серпи
- Сліпий випадок міняє все
- Мудрість сліпіша року
- Від війни не можна чекати ніяких благ
- Кожному призначено свій день
- Любов у всіх одна й таж
- Досвід найкращий наставаний

Котляревський

А про війну і в головах
Собі ніколи не кладіте,
А мовчки в запічках сидіте,
Розгадуйте, що їсть і пить.

Біда не по дерев'ях ходить,
І хто ж її не скуштував?
Біда біду, говорять, родить,
Біда для нас — судьби устав!

Буває щастя скрізь поганцям,
А добрий мусить пропадять.

З людьми на світі так буває:
Коли кого міх налякає,
То послі торба спать не дасть.

Котляревський

Іван Франко

Орел могучий на вершку сніжному
Сидів і оком вдовж і вшир гонив,
Втім, схопився і по снігу мілкому
Крилом ударив і в лазур поплив.

Та грудю снігу він крилом відбив,
І вниз вона по склоні кам'яному
Котитись стала – час малий проплив,
І вниз ревла лавина дужче грому.

Так Котляревський у щасливий час
Вкраїнським словом розпочав співати,
І спів той виглядав на жарт не раз.

Та був у нім завдаток сил багатий,
І огник, ним засвічений, не згас,
А розгорівсь, щоб всіх нас ogrівати.